

DOKUMENTY

**Protokoły
porozumień
Gdańsk
Szczecin
Jastrzębie**

**Statut NSZZ
„Solidarność”**

OD WYDAWCY

Porozumienia komisji rządowych z komitetami strajkowymi w Gdańsku, Szczecinie i Jastrzębiu **pozostają nadal** w centrum uwagi społeczeństwa. W wyniku tych porozumień między innymi powstały niezależne, samorządne związki zawodowe, w tym zwłaszcza NSZZ „Solidarność”. Po orzeczeniu Sądu Najwyższego nowy związek zawodowy stał się organizacją, która zyskała możliwość pełnoprawnego uczestnictwa w kształtowaniu kierunków reform podejmowanych w kraju. Wychodząc naprzeciw temu zainteresowaniu, przedstawiamy cztery najważniejsze dokumenty społeczne z lata i jesieni 1980 roku: protokoły porozumień zawartych w Gdańsku, Szczecinie i Jastrzębiu między komisjami rządowymi a przedstawicielami załóg robotniczych oraz tekst statutu NSZZ „Solidarność”.

KRAJOWA AGENCJA WYDAWNICZA

PROTOKÓŁ

porozumienia zawartego przez Komisję Rządową i Międzyzakładowy Komitet Strajkowy w dniu 31 sierpnia 1980 roku w Stoczni Gdańskiej

Komisja Rządowa i Międzyzakładowy Komitet Strajkowy po rozważeniu 21 żądań strajkujących załóg Wybrzeża doszły do następujących ustaleń:

W sprawie punktu pierwszego, który brzmi: „Akceptacja niezależnych od Partii i pracodawców wolnych związków zawodowych, wynikająca z ratyfikowanej przez PRL Konwencji nr 87 Międzynarodowej Organizacji Pracy dotyczącej wolności związkowych” ustalono:

1. Działalność Związków Zawodowych w PRL nie spełniła nadziei i oczekiwań pracowników.

Uznaje się za celowe powołanie nowych samorządnych związków zawodowych, które byłyby autentycznym reprezentantem klasy pracującej. Nie kwestionuje się prawa nikogo do pozostania w dotychczasowych związkach, a w przyszłości widzieć można możliwość nawiązania współpracy między związkami.

2. Tworząc nowe, niezależne, samorządne związki zawodowe, MKS stwierdza, że będą one przestrzegać zasad określonych w Konstytucji PRL. Nowe związki zawodowe będą bronić społecznych i materialnych interesów pracowników i nie zamierzają pełnić roli partii politycznej. Stoją one na gruncie zasady społecznej własności środków produkcji stanowiącej podstawę istniejącego w Polsce ustroju socjalistycznego. Uznając, iż PZPR sprawuje kierowniczą rolę w państwie, ani nie podważając ustalonego systemu sojuszków międzynarodowych, dążą one do zapewnienia ludziom pracy odpowiednich środków kontroli, wyrażania opinii i obrony swych interesów.

Komisja Rządowa stwierdza, że rząd zagwarantuje i zapewni pełne poszanowanie niezależności i samorządności nowych związków zawodowych, zarówno co do ich struktury organizacyjnej jak i funkcjonowania na wszystkich szczeblach ich działania. Rząd zapewni nowym związkom zawodowym pełną możliwość wypełniania podstawowych funkcji w zakresie obrony interesów pracowników, realizacji potrzeb materialnych, społecznych i kulturalnych pracowników. Jednocześnie gwarantuje, że nowe związki zawodowe nie będą przedmiotem żadnej dyskryminacji.

3. Stworzenie i działalność niezależnych, samorządnych związków zawodowych odpowiada ratyfikowanym przez Polskę konwencjom Międzynarodowej Organizacji Pracy nr 87 o wolności związkowej i ochronie praw związkowych oraz nr 98 o prawie organizowania się i rokowań zbiorowych. Wielość reprezentacji związkowych i pracowniczych wymagać będzie odpowiednich zmian ustawodawczych. W związku z tym rząd zobowiązuje się do inicjatyw ustawodawczych dotyczących w szczególności ustawy o związkach zawodowych, ustawy o samorządzie robotniczym, kodeksu pracy.

4. Powstałe Komitety Strajkowe mają możliwość przekształcenia się w zakładowe organy reprezentacji pracowniczych takie, jak Komitety Robotnicze, Komitety Pracownicze, Rady Robotnicze bądź w Komitety Założycielskie nowych, samorządnych związków zawodowych.

Międzyzakładowy Komitet Strajkowy, jako Komitet Założycielski tych związków ma swobodę wyboru formy jednego związku lub zrzeszenia w Ujście Wybrzeża.

Komitety Założycielskie funkcjonować będą do statutowego wyboru nowych władz.

Rząd zobowiązuje się do stworzenia warunków dokonania rejestracji nowych związków zawodowych poza rejestrem CRZZ.

5. Nowe związki zawodowe winny mieć realną możliwość publicznego opiniowania kluczowych decyzji determinujących warunki życia ludzi pracy: zasad podziału dochodu narodowego na konsumpcję i akumulację, podziału funduszu konsumpcji społecznej na różne cele (zdrowie, oświatę, kulturę) podstawowych zasad wynagradzania i kierunków polityki płac, a szczególnie zasady automatycznej korektury płac w warunkach inflacji, wieloletnich planów gospodarczych, kierunków inwestycji oraz zmiany cen.
Rząd zobowiązuje się zapewnić warunki do pełnienia tych funkcji.

6. Międzyzakładowy Komitet powołuje ośrodek prac społeczno-zawodowych, którego zadaniem ma być obiektywna analiza sytuacji pracowniczej, warunków bytowych ludzi pracy i sposobu reprezentowania interesów pracowniczych. Ośrodek ten będzie dokonywał również ekspertyz w zakresie indeksu płac i cen oraz proponował formy rekompensaty. Ośrodek ten będzie również publikował wyniki swych badań. Ponadto nowe związki będą posiadały swoje wydawnictwa.

7. Rząd zapewni przestrzeganie w Polsce przepisów artykułu 1 pkt. I ustawy o związkach zawodowych z 1949 roku, który mówi, że gwarantuje się robotnikom i pracownikom prawo do dobrowolnego zrzeszania się w związki zawodowe. Nowe powstające związki zawodowe nie wejdą w skład zrzeszenia reprezentowanego przez CRZZ. Przyjmuje się, że nowa ustawa utrzyma tę zasadę. Jednocześnie zapewni się udział przedstawicieli MKS lub komitetów założycielskich samorządnych związków zawodowych oraz innych reprezentacji pracowniczych w opracowaniu tejże ustawy.

W sprawie punktu drugiego, który brzmi: „Zagwarantowanie prawa do strajku oraz bezpieczeństwa strajkującym i osobom wspomagającym” ustalono:

Prawo do strajku będzie zagwarantowane w przygotowywanej ustawie o związkach zawodowych. Ustawa powinna określić warunki proklamowania i organizowania strajku, metody rozstrzygania spornych spraw i odpowiedzialności za naruszenie prawa. W stosunku do uczestników strajku nie mogą być stosowane artykuły 52, 64 i 65 Kodeksu Pracy. Do czasu zaś uchwalenia ustawy rząd gwarantuje strajkującym i osobom wspomagającym bezpieczeństwo osobiste i utrzymanie dotychczasowych warunków pracy.

W sprawie punktu trzeciego, który brzmi: „Przestrzegać zagwarantowaną w Konstytucji PRL wolność słowa, druku i publikacji, a tym samym nie represjonować niezależnych wydawnictw oraz udostępnić środki masowego przekazu dla przedstawicieli wszystkich wyznań” ustalono:

1. Rząd wniesie do Sejmu w terminie trzech miesięcy projekt ustawy o kontroli prasy, publikacji i widowisk, oparty na następujących zasadach. Cenzura powinna chronić interesy państwa. Oznacza to ochronę tajemnicy państwowej oraz gospodarczej, której zakres określą bliżej przepisy prawa, spraw bezpieczeństwa państwa i jego ważnych interesów międzynarodowych, ochronę uczuć religijnych, a jednocześnie uczuć osób niewierzących, jak i uniemożliwienie rozpowszechniania treści szkodliwych obyczajowo. Projekt ustawy obejmowałby również prawo zaskarżania decyzji organów kontroli prasy, publikacji i widowisk do Naczelnego Sądu Administracyjnego. Prawo to zostanie także wprowadzone w drodze nowelizacji Kodeksu Postępowania Administracyjnego.
2. Korzystanie ze środków masowego przekazu przez związki wyznaniowe w zakresie ich działalności religijnej będzie realizowane w drodze uzgodnienia problemów natury merytorycznej i organizacyjnej między organami państwowymi

a zainteresowanymi związkami wyznaniowymi. Rząd zapewni transmisję radiową niedzielnej mszy w ramach szczegółowego uzgodnienia z Episkopatem.

3. Działalność radia i telewizji oraz prasy i wydawnictw powinna służyć wyrażaniu różnorodności myśli, poglądów i sądów. Powinna ona podlegać społecznej kontroli.
4. Prasa, podobnie jak obywatele i ich organizacje, powinna korzystać z dostępu do dokumentów (aktów) publicznych, zwłaszcza administracyjnych, planów społeczno-gospodarczych itp., wydawanych przez rząd i podległe mu organy administracyjne. Wyjątki od zasady jawności działania administracji określone zostaną w ustawie zgodnie z pkt. 1.

W sprawie punktu czwartego, który brzmi: „a) Przywrócić do poprzednich praw: — ludzi zwolnionych z pracy po strajkach w 1970 i 1976 roku, — studentów wydolonych z uczelni za przekonania; b) uwolnić wszystkich więźniów politycznych (w tym Edmunda Zadrożyńskiego, Jana Kozłowskiego i Marka Kozłowskiego); c) znieść represje za przekonania” ustalono:

- a) Niezwłoczne zbadanie zasadności zwolnień z pracy po strajkach w 1970 i 1976 roku. We wszystkich zgłoszonych przypadkach i w razie stwierdzenia nieprawidłowości natychmiastowe przywrócenie do pracy, jeżeli zainteresowani będą sobie tego życzyć, z uwzględnieniem nabytych w międzyczasie kwalifikacji. Będzie to miało odpowiednie zastosowanie w sprawach skreślonych studentów;
- b) przekazanie spraw osób wymienionych w punkcie b) do rozpatrzenia Ministrowi Sprawiedliwości, który w terminie dwóch tygodni nada stosowny bieg sprawie; w przypadkach, kiedy wymienione osoby są pozbawione wolności — przewidywanie wykonywania kary do czasu zakończenia procesu;
- c) rozpatrzenie zasadności tymczasowego aresztu i uwolnienie osób wymienionych w aneksie;
- d) pełne przestrzeganie swobody wyrażania przekonań w życiu publicznym i zawodowym.

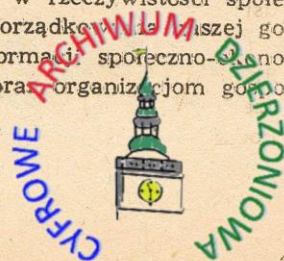
W sprawie punktu piątego, który brzmi: „Podać w środkach masowego przekazu informacje o utworzeniu się Międzyzakładowego Komitetu Strajkowego oraz opublikować jego żądania” ustalono:

Realizację tego postulatu stanowić będzie podanie do publicznej wiadomości w środkach masowego przekazu o zasięgu krajowym niniejszego protokołu.

W sprawie punktu szóstego, który brzmi: „Podjąć realne działania mające na celu wyprowadzenie kraju z sytuacji kryzysowej poprzez: a) podawanie do publicznej wiadomości pełnej informacji o sytuacji społeczno-gospodarczej, b) umożliwienie wszystkim środowiskom i warstwom społecznym uczestniczenia w dyskusji nad programem reform” ustalono:

„Uważamy za konieczne wydatne przyspieszenie prac nad reformą gospodarczą. Władze określą i opublikują w ciągu najbliższych miesięcy podstawowe założenia tej reformy. Należy umożliwić szerokie uczestnictwo w publicznej dyskusji nad reformą. Związki zawodowe powinny uczestniczyć szczególnie w pracach nad ustawami o socjalistycznych organizacjach gospodarczych i o samorządzie robotniczym. Reforma gospodarcza powinna opierać się na zasadniczo zwiększonej samodzielności przedsiębiorstw i rzeczywistym uczestniczeniu samorządu robotniczego w zarządzaniu. Odpowiednie postanowienia powinny gwarantować pełnienie funkcji przez związki zawodowe określone w punkcie pierwszym porozumienia.

Jedynie świadome sprawy i mające dobre rozpoznanie w rzeczywistości społeczeństwo może być inicjatorem i realizatorem programu porządkowania naszej gospodarki. Rząd rozszerzy w sposób zasadniczy zakres informacji społeczno-gospodarczej dostępnej społeczeństwu, związkom zawodowym oraz organizacjom gospodarczym i społecznym.

MKS postuluje ponadto:

- stworzenie trwałych perspektyw dla rozwoju chłopskiego gospodarstwa rodzinnego — podstawy polskiego rolnictwa,
- zrównanie sektorów rolnictwa w dostępie do wszystkich środków produkcji, włącznie z ziemią,
- stworzenie warunków dla odrodzenia samorządu wiejskiego.

W sprawie punktu siódmego, który brzmi: „Wypłacić wszystkim pracownikom biorącym udział w strajku wynagrodzenie za okres strajku jak za urlop wypoczynkowy z funduszu CRZZ” ustalono:

Ustala się uruchomienie pracownikom załóg strajkujących za okres strajku zaliczki w wysokości 40% wynagrodzenia, a po przystąpieniu do pracy pracownicy otrzymują wyrównanie do 100% wynagrodzenia obliczanego tak jak za okres urlopu wypoczynkowego, na zasadzie 8-godzinnego dnia pracy. MKS zwraca się do zrzeszonych w nim załóg, aby po zakończeniu strajku, współdziałając z dyrekcjami przedsiębiorstw, zakładów pracy i instytucji, podjęły działania dla zwiększenia wydajności pracy, oszczędności materiałów i energii oraz obowiązkowości na każdym stanowisku pracy.

W sprawie punktu ósmego, który brzmi: „Podnieść wynagrodzenie zasadnicze każdego pracownika o 2000 zł na miesiąc jako rekompensatę dotychczasowego wzrostu cen” ustalono:

Wprowadzane będą stopniowe podwyżki płac wszystkich grup pracowniczych, a przede wszystkim płac najniższych. Uzgodniono jako zasadę, że płace będą podnoszone w poszczególnych zakładach i grupach branżowych. Podwyżki są i będą realizowane przy uwzględnieniu specyfiki zawodów i branż w kierunku podwyższenia uposażenia o jedną tabelę płac bądź odpowiedniego zwiększenia innych elementów płac lub grupy zaszeregowania. W odniesieniu do pracowników umysłowych przedsiębiorstw — podniesienie uposażenia odpowiadającego wysokości jednej kategorii osobistego zaszeregowania. Zakończenie wprowadzania aktualnie omawianych podwyżek płac nastąpi do końca września br. zgodnie z porozumieniami branżowymi.

Rząd po dokonaniu analizy wszystkich branż przedstawi do 31. X. 1980 roku w uzgodnieniu ze związkami zawodowymi program wzrostu płac od 1. I. 1981 roku dla najniżej zarabiających, ze szczególnym uwzględnieniem rodzin wielodzietnych.

W sprawie punktu dziewiątego, który brzmi: „Zagwarantować automatyczny wzrost płac równoległe do wzrostu cen i spadku wartości pieniądza” ustalono:

Przyjęto za konieczność zahamowanie wzrostu cen towarów powszechnego użytku poprzez wzmoczoną kontrolę sektora uspołecznionego i prywatnego, w szczególności zaprzestania tzw. cichej podwyżki cen. Zgodnie z decyzją rządu będą prowadzone badania nad kształtowaniem kosztów utrzymania. Będą one również prowadzone przez związki zawodowe oraz instytucje naukowe. Rząd opracuje do końca roku 1980 zasady rekompensaty wzrostu kosztów utrzymania, które zostaną poddane publicznej dyskusji, a po uzgodnieniu, zostaną wprowadzone w życie. Zasady te powinny uwzględniać problem minimum socjalnego.

W sprawie punktów: dziesiątego, który brzmi: „Realizować pełne zaopatrzenie rynku wewnętrznego w artykuły żywnościowe a eksportować tylko i wyłącznie nadwyżki”, jedenastego, który brzmi: „Znieść ceny komercyjne oraz sprzedaż za dewizy w tzw. eksporcie wewnętrznym”, trzynastego, który brzmi: „Wprowadzić na mięso i przetwory kartki — bony żywnościowe (do czasu opanowania sytuacji na rynku), ustalono:

Ustalono, że zostanie dokonana poprawa zaopatrzenia ludności w mięso do 31. 12. 1980 roku w wyniku m. in. zwiększenia opłacalności produkcji rolnej, ograniczenia do niezbędnego minimum eksportu mięsa i dodatkowego importu mięsa. Równocześnie w tym samym terminie przedstawiony zostanie program poprawy zaopa-

trzenia ludności w mięso z uwzględnieniem ewentualnej możliwości wprowadzenia systemu kartkowego.

Uzgodniono, że w sklepach „Pewexu” nie będzie prowadzona sprzedaż deficytowych towarów powszechnego użytku produkcji krajowej. O podjętych decyzjach i działaniach w przedmiocie zaopatrzenia rynku społeczeństwo zostanie poinformowane do końca roku.

MKS wnosi o likwidację sklepów komercyjnych, uporządkowanie i ujednoczenie cen mięsa i wyrobów mięsnych na średnim poziomie.

W sprawie punktu dwunastego, który brzmi: „Wprowadzić zasady doboru kadry kierowniczej na zasadach kwalifikacji, a nie przynależności partyjnej oraz znieść przywileje MO, SB i aparatu partyjnego poprzez: — zrównanie zasiłków rodzinnych, zlikwidowanie specjalnych sprzedaży, itp.” ustalono:

Przyjmuje się postulat konsekwentnego stosowania doboru kadr kierowniczych na zasadach kwalifikacji i kompetencji, zarówno członków partii, stronnictw jak i bezpartyjnych. Program zrównania zasiłków rodzinnych dla wszystkich grup zawodowych rząd przedstawi do 31. XII 1980 roku. Komisja Rządowa stwierdza, że prowadzone są wyłącznie bufety i stołówki pracownice podobnie jak w innych zakładach pracy i urzędach.

W sprawie punktu czternastego, który brzmi: „Obniżyć wiek emerytalny dla kobiet do 50 lat a dla mężczyzn do lat 55 lub przepracowanie w PRL 30 lat dla kobiet i 35 lat dla mężczyzn bez względu na wiek” ustalono:

Komisja Rządowa uważa postulat obecnie za niemożliwy do spełnienia w aktualnej sytuacji gospodarczej i demograficznej kraju. Sprawa może być poddana pod dyskusję w przyszłości.

MKS postuluje zbadanie do 31 grudnia 1980 roku tej sprawy i uwzględnienie możliwości wcześniejszego o 5 lat przechodzenia na emeryturę pracowników zatrudnionych w warunkach uciążliwych (30 lat dla kobiet i 35 lat dla mężczyzn, w przypadku pracy szczególnie uciążliwej przez co najmniej 15 lat). Powinno to następować wyłącznie na wniosek pracownika.

W sprawie punktu piętnastego, który brzmi: „Zrównać renty i emerytury starego portfela do poziomu aktualnie wypłacanych” ustalono:

Komisja Rządowa oświadcza, że podwyższanie najniższych emerytur i rent będzie następowało corocznie odpowiednio do możliwości ekonomicznych kraju, oraz z uwzględnieniem podwyżek najniższych płac. Rząd przedstawi program realizacji w terminie do dnia 31. XII. 1980 roku. Rząd przygotowuje propozycje aby najniższe renty i emerytury podwyższyć do tzw. minimum socjalnego, określonego na podstawie badań odpowiednich instytutów, udostępnionych opinii publicznej i poddanych kontroli związków zawodowych. MKS podkreśla niezwykłą pilność tej sprawy i podtrzymuje postulat zrównania emerytur i rent starego i nowego portfela oraz uwzględnienia wzrostu kosztów utrzymania.

W sprawie punktu szesnastego, który brzmi: „Poprawić warunki pracy Służby Zdrowia, co zapewni pełną opiekę medyczną osobom pracującym” ustalono:

Uznano za niezbędne natychmiastowe zwiększenie mocy wykonawczych na inwestycje Służby Zdrowia, poprawę zaopatrzenia w leki drogą dodatkowego importu surowców, podwyżki płac wszystkich pracowników Służby Zdrowia (zmiana siatki płac pielęgniarek) oraz pilne przygotowanie programów rządowego i resortowego dla poprawienia stanu zdrowia społeczeństwa. Inne kierunki działania w tym zakresie zawarte są w załączniku.

Załącznik do postulatu 16.

1. Wprowadzić w życie „Kartę praw pracownika Służby Zdrowia”
2. Zapewnić w sprzedaży odpowiednią ilość bawełnianej odzieży ochronnej
3. Za odzież roboczą wypłacać ekwiwalent z puli kosztów rzeczowych
4. Zabezpieczyć fundusz płac w sposób umożliwiający przyznanie odpowiednich do-

datków wszystkim wyróżniającym się w pracy — zgodnie z obowiązującymi teoretycznie możliwościami.

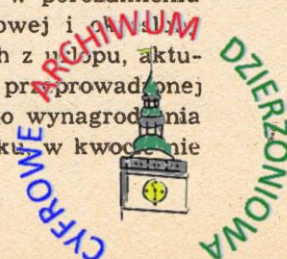
5. Ustalić wzrastające dodatki za wysługę lat po kolejnych 25 i 30 latach pracy.
6. Ustalić dodatek za pracę w warunkach szkodliwych lub uciążliwych dla zdrowia, wprowadzić dodatek za pracę zmianową dla pracowników niemedycznych.
7. Przywrócić dodatek za pracę z chorymi zakaźnie lub zakaźnym materiałem biologicznym, podnieść płace za dyżury nocne pielęgniarские.
8. Uznać schorzenia kręgosłupa za chorobę zawodową stomatologów.
9. Przydzielać opał dobrej jakości dla szpitali i żłobków.
10. Wyrównać dodatki za wysługę lat dla pielęgniarek nie mających pełnego średniego wykształcenia do poziomu pielęgniarek dyplomowanych.
11. Wprowadzić dla wszystkich pracowników fachowych siedmiogodzinny dzień pracy.
12. Wprowadzić wolne soboty bez odpracowywania.
13. Dyżury niedzielne i świąteczne opłacać ze zwyczajną 100%.
14. Bezpłatne leki dla pracowników Służby Zdrowia.
15. Umożliwić częściowy zwrot pożyczki mieszkaniowej z funduszu socjalnego.
16. Zwiększyć limit mieszkań dla pracowników Służby Zdrowia.
17. Samotnym pielęgniarkom umożliwić przydział mieszkań.
18. Fundusz nagród zamienić na trzynastą pensję.
19. Po 20 latach pracy w Służbie Zdrowia zapewnić urlop sześciotygodniowy oraz umożliwić otrzymanie płatnego rocznego urlopu na poprawę zdrowia jak nauczyciele.
20. Zapewnić płatne urlopy doktoryzującym się w wymiarze 4 tygodni, a specjalizującym się — 2 tygodni.
21. Zapewnić pełne prawo do dnia wolnego po dyżurach lekarskich.
22. 5-godzinny czas pracy dla pracowników żłobków (jak w przedszkolach) oraz bezpłatne wyżywienie.
23. Wprowadzić przydziały samochodów dla pracowników podstawowej opieki zdrowotnej i zasadę limitu kilometrów lub ryczałtu na przejazdy służbowe.
24. Pielęgniarki z wyższym wykształceniem uznać i opłacać jak inny personel z wyższym wykształceniem.
25. Powołać wyspecjalizowane ekipy remontowe w ZOZ-ach, aby uchronić obiekty Służby Zdrowia przed dalszą dekapitalizacją.
26. Podnieść normy na leki na 1 leczonego w szpitalu z 1 138 zł do 2 700 zł, bo taki jest rzeczywisty koszt leczenia oraz stawki na żywnienie.
27. Ustalić talony żywnościowe dla chorych obłożnie.
28. Zwiększyć liczebność taboru sanitarnego dwukrotnie — bo taka jest realna potrzeba już dziś.
29. Zapewnić czystość powietrza, gleby i wód — zwłaszcza morskich przybrzeżnych.
30. Równoległe z oddawaniem do użytku nowych osiedli mieszkaniowych oddawać mieszkańcom do użytku przychodnie, apteki i żłobki.

W sprawie punktu siedemnastego, który brzmi: „Zapewnić odpowiednią ilość miejsc w żłobkach i przedszkolach dla dzieci kobiet pracujących” ustalono:

Komisja w pełni podziela treść tego postulatu. Odpowiedni program przedstawia władze wojewódzkie w terminie do 30 listopada 1980 roku.

W sprawie punktu osiemnastego, który brzmi: „Wprowadzić urlop macierzyński płatny przez okres 3 lat na wychowanie dziecka” ustalono:

W terminie do 31 grudnia 1980 roku zostanie przeprowadzona, w porozumieniu ze związkami zawodowymi, analiza możliwości gospodarki narodowej i czasu oraz wysokości miesięcznego zasiłku dla kobiet korzystających z urlopu, aktualnie bezpłatnego, na wychowanie dziecka. MKS postuluje aby w przeprowadzonej analizie uwzględnić wprowadzenie tego zasiłku w wysokości pełnego wynagrodzenia w pierwszym roku po urodzeniu dziecka oraz 50 proc. w drugim roku w kwocie nie

niższej niż 2 000 zł miesięcznie. Postulat ten powinien być zrealizowany stopniowo poczynając od pierwszego półrocza 1981 roku.

W sprawie punktu dziewiętnastego, który brzmi: „Skrócić czas oczekiwania na mieszkanie” ustalono:

Zostanie przedstawiony do 31 grudnia 1980 roku przez władze wojewódzkie program poprawy sytuacji mieszkaniowej mający na celu skrócenie okresu oczekiwania na mieszkanie. Program ten będzie poddany szerokiej dyskusji społeczeństwa województwa oraz skonsultowany z właściwymi organizacjami (TUP, SARP, NOT i in.). Program winien również uwzględnić wykorzystanie istniejących fabryk domów oraz dalszy rozwój bazy produkcyjnej budownictwa. Takie same działania zostaną podjęte w całym kraju.

W sprawie punktu dwudziestego, który brzmi: „Podnieść diety z 40 zł do 100 zł i dodatek za rozłąkę” ustalono:

Uzgodniono, że od 1. 01. 1981 roku zostanie zwiększona wysokość diet i dodatku za rozłąkę. W sprawie tej propozycje zostaną przedstawione przez rząd do dnia 31 października 1980 roku.

W sprawie punktu dwudziestego pierwszego, który brzmi: „Wprowadzić wszystkie soboty wolne od pracy. Pracownikom w ruchu ciągłym i w systemie 4-brygadowym brak wolnych sobót zrekompensować zwiększonym wymiarem urlopu wypoczynkowego lub innymi płatnymi dniami wolnymi od pracy” ustalono:

Nastąpi opracowanie i przedstawienie do 31 grudnia 1980 roku zasad i sposobu realizacji programów wprowadzania wolnych płatnych sobót lub innego sposobu regulacji skróconego czasu pracy. Program ten będzie uwzględniał zwiększenie ilości wolnych płatnych sobót już w 1981 roku. Inne kierunki działania w tym zakresie zawarte są w załączniku zawierającym postulaty MKS.

Po dokonaniu powyższych ustaleń uzgodniono co następuje: rząd zobowiązuje się do:

- zapewnienia osobistego bezpieczeństwa oraz utrzymania dotychczasowych warunków pracy uczestnikom obecnego strajku jak również osobom wspomagającym strajk,
- rozpatrzenia w układzie resortowym specyficznych spraw branżowych zgłoszonych przez załogi wszystkich zrzeszonych w MKS strajkujących zakładów,
- niezwłocznego opublikowania w środkach masowego przekazu o zasięgu krajowym (prasa, radio, telewizja) pełnego tekstu protokołu niniejszego porozumienia.

Międzyzakładowy Komitet Strajkowy zobowiązuje się do zakończenia strajku z dniem 31 sierpnia 1980 roku o godz. 17.00.

PREZYDIUM MKS

Przewodniczący:
Lech Wałęsa

Wiceprzewodniczący:
Andrzej Kołodziej
Bogdan Lis

CZŁONKOWIE

Lech Bądkowski
Wojciech Gruszewski
Andrzej Gwiazda
Stefan Izdebski

KOMISJA RZĄDOWA

Przewodniczący:
Mieczysław Jagielski
Wiceprezes Rady Ministrów
Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej

CZŁONKOWIE

Zbigniew Zieliński
Członek Sekretariatu KC PZPR

Tadeusz Fiszbach
Przewodniczący Wojewódzkiej
Rady Narodowej Gdańsk

Jerzy Kwiecik
Zdzisław Kobyliński
Henryka Krzywonoś
Stefan Lewandowski
Alina Pieńkowska
Józef Przybylski
Jerzy Sikorski
Lech Sobieszek
Tadeusz Stanny
Anna Walentynowicz
Florian Wiśniewski

Jerzy Kołodziejski
Wojewoda Gdański

Załącznik do pkt 2'

1. Zmienić rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie sposobów obliczania wynagrodzenia za urlop i zasiłku chorobowego w systemie 4-brygadowym. Obecnie stosuje się średnią z 30 dni (a pracują w miesiącu 22 dni). Ten sposób obliczania obniża średnią dniówkę przy krótkich okresach choroby oraz zaniża ekwiwalenty za urlopy.
2. Domagamy się uporządkowania w jednym akcie prawnym (rozporządzeniu Rady Ministrów) zasad obliczania wynagrodzenia za okres nieobecności w pracy w poszczególnych przypadkach. Niejasność przepisów wykorzystywana jest obecnie przeciwko pracownikom.
3. Brak wolnych sobót dla ludzi pracujących w systemie 4-brygadowym zrekompenzować dodatkowymi dniami urlopu. Obecna większa ilość wolnych dni w systemie 4-brygadowym niż w innych systemach, pełni rolę okresu wypoczynkowego po bardziej wyczerpującym trybie pracy, a nie rzeczywiście wolnych dni. Argumenty wysuwane przez administrację, że takie rekompensaty winny być dawane dopiero po zrównaniu ilości godzin przepracowanych w obu systemach nie wydaje się słuszne.
4. Domagamy się wszystkich wolnych sobót w miesiącu tak jak w innych krajach socjalistycznych.
5. Domagamy się uchylecia art. 147 Kodeksu Pracy, który dopuszcza do przedłużenia przeciętnej normy czasu przepracowanego do 9 godzin w tygodniu przy wystąpieniu dodatkowych dni wolnych, a także art. 148. Obecnie mamy jedną z najdłuższych norm czasu pracy w Europie.
6. Wzmocnić znaczenie umownych postanowień dotyczących wynagradzania przez wprowadzenie zmian w Kodeksie Pracy, że nie tylko zmiana stawki osobistego zaszerogowania lub innych składników wynagrodzenia, lecz także zmiana metody wynagrodzenia (dniówki na akord) wymagają wypowiedzenia przez pracodawcę. Należy również wprowadzić zasady aby stawka zaszerogowania osobistego przy wynagradzaniu akordowym była stosowana w zasadzie do wszystkich robót, które pracownik wykonuje. Należy równocześnie uporządkować sprawę wykorzystywania młodych pracowników zgodnie z ich kwalifikacjami, aby powyższe ustalenie nie stało się dodatkową barierą w awansie zawodowym.
7. Wprowadzić w systemie zmianowym zwiększenie do 50% dodatku za pracę w godzinach nocnych w systemie dniówkowym i 30% rzeczywistego zarobku w systemie akordowym. Domagamy się też dodatku za pracę na zmianie popołudniową (tak jak w przemyśle chemicznym).
Postuluje się rozpatrzenie tych postulatów przez rząd do 30 listopada 1980 roku.

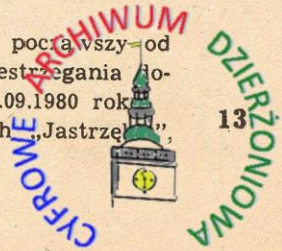

PROTOKÓŁ

porozumienia zawartego przez Komisję Rządową i Międzyzakładowy Komitet Strajkowy w dniu 3 września 1980 roku w Kopalni Węgla Kamiennego „Manifest Lipcowy”

W wyniku przeprowadzonych dyskusji i rozpatrzenia zgłoszonych wniosków i postulatów przyjęto następujące ustalenia:

- 1 — ustalono, że zapewnione jest pełne bezpieczeństwo strajkujących i ich przedstawicieli zgrupowanych w Zakładowych Komitetach Strajkowych oraz Międzyzakładowym Komitecie Strajkowym. Ustalenie będzie obowiązywać tak w chwili obecnej, jak i w przyszłości przez odpowiednie organa państwowe i zakłady pracy. Zabrania się stosowania szykan mających pozory legalności — dotyczy to też rodzin wyżej wymienionych. W przypadku nie przestrzegania powyższego ustalenia sprawy te będą rozpatrywane przez Komisję Mieszaną powołaną w postanowieniach końcowych. Po rozwiązaniu Komisji Mieszanej funkcję ochrony praw strajkujących przejmą nowe Władze Związków Zawodowych.
- 2 — wyjaśniono, że środki masowego przekazu poinformowały w dniu 30.08.1980 roku o ukonstytuowaniu się Międzyzakładowego Komitetu Strajkowego i trwających w kopalniach i zakładach wymienionych w załączniku nr 1 strajkach od dnia 29.08.1980 r.
- 3 — poinformowano, że załogi strajkujących kopalń i zakładów pracy w pełni popierają 21 postulatów wysuniętych przez strajkujące zakłady Wybrzeża a w szczególności punktu dotyczącego związków zawodowych.
Do żądań wysuniętych przez zakłady pracy Wybrzeża dołączono postulaty zakładów strajkujących; dotyczą one spraw płacowych, socjalno-bytowych oraz zarządzania i organizacji pracy,
- 4 — ustalono podnoszenie zarobków w ścisłej relacji ze wzrostem kosztów utrzymania z rozpoczęciem realizacji w IV kw. br.
- 5 — uzgodniono realizację postulatu wypłat wszystkich premii, zgodnie z ich przeznaczeniem i regulaminem premiowania,
- 6 — ustalono wprowadzić jednolite świadczenia rodzinne dla wszystkich ludzi pracy w PRL posiadających rodziny. Chodzi o podwyżkę wyrównującą do wysokości pobieranych w wojsku i milicji,
- 7 — uzgodniono, że zostanie wyznaczony pułap płac maksymalnych i minimalnych z terminem realizacji od 1 stycznia 1981 roku,
- 8 — przyjęto zasadę bezwzględnego przestrzegania dyscypliny wypłacania wszelkich dodatków związanych z warunkami pracy oraz przyznania dodatków na odpowiednich stanowiskach z tytułu szkodliwości pracy w zakładach przerobczych z terminem realizacji od 1.10.1980 roku (z wyrównaniem za miesiąc wrzesień),
- 9 — przyjęto, aby dodatek stabilizacyjny wypłacany dla pracowników nowoprzyjętych był przedłużony na taki okres i w takiej wysokości, aby wyrównać go przez wzrost Karty Górnika. Równocześnie przyjmuje się do realizacji postulat zwiększenia procentu wymiaru Karty Górnika dla pracowników o stażu pracy od 15 lat wzwyż, w terminie realizacji do 31.12.1981 roku,
- 10 — ustalono zasadę, że za dni strajku dla pracowników w nim uczestniczących zapłatą będzie dniówka wg osobistego zaszeregowania i nie utracenie wszelkich przywilejów,
- 11 — ustalono, że wprowadza się wszystkie wolne soboty i niedziele, począwszy od 1 stycznia 1981 roku. Przyjmuje się zasadę bezwarunkowego przestrzegania dobrowolności pracy w dniach ustawowo wolnych, począwszy od 1.09.1980 roku,
- 12 — ustalono zniesienie 4-brygadowego systemu pracy w kopalniach „Jastrzęże”

- „ZMP” i „1 Maja” z terminem realizacji do 15.09.1980 roku, w pozostałych kopalniach według uznania załóg z terminem realizacji do 1.10.1980 roku,
- 15 — Komisja Rządowa przyjęła do wiadomości postulaty Międzyzakładowego Komitetu Strajkowego, dotyczące skrócenia wieku emerytalnego dla pracowników dołowych w górnictwie do 50 lat i obniżenia wieku o 5 lat dla pozostałych pracowników, równocześnie wprowadzenia zasady udzielania pełnej emerytury pracownikom dołowym, którzy przepracowali 25 lat na dole, niezależnie od wieku emerytalnego. Postulaty zostaną przedłożone Sejmowi PRL.
- 19 — ustalono zwiększenie kontroli Związków Zawodowych nad pracą służby zdrowia oraz uzależnić przyznanie wszelkich nagród dla zakładowej służby zdrowia od opinii Związków Zawodowych.
- 15 — ustalono, że pracownicy górnictwa mieszkający w domach górników i w kwaterach prywatnych otrzymają odpowiedni dodatek za rozłąkę, Minister Górnictwa przedłoży w tej sprawie odpowiednie propozycje do dnia 31. XII. 1980 roku i sposób ich realizacji,
- 16 — ustalono, że zabrania się od zaraz oddelegowywania do wszelkich prac poza zakładem pracy pracowników będących na etatach danego zakładu pracy,
- 17 — ustalono uniezależnienie przywilejów w formie 14-pensji i dodatkowej Karty Górnika od ustalonych urlopów okolicznościowych, absencji powypadkowej, okresu rehabilitacji oraz absencji chorobowej wynikającej z choroby zawodowej,
- 18 — ustalono, że dla pracowników o stażu pracy dłuższym niż dwa lata, przy jednorazowej dłuższej absencji chorobowej, sprawy te będą załatwiane indywidualnie na wniosek Związków Zawodowych,
- 19 — wysunięto postulat do Związków Zawodowych, aby okres absencji chorobowej, od której uzależniona jest wypłata 14-pensji, zwiększyć z obowiązujących obecnie 6 dni do ilości dni przysługującego urlopu dla danego pracownika, jak również rozważyć możliwość wypłacania 14-pensji w okresach miesięcznych,
- 20 — zalicza się pylicę płuc do chorób zawodowych, zaliczenie innych chorób do chorób zawodowych uzależnia się od opinii Związków Zawodowych,
- 21 — przyjęto postulat likwidacji talonów na atrakcyjne towary przemysłowe z jednoczesnym zwiększeniem ich podaży,
- 22 — uzgodniono, że zatrudnienie w godzinach nadliczbowych może być tylko na zasadzie dobrowolności przy zachowaniu pełnego wynagrodzenia za tę pracę, a w przypadku polecenia i nie podjęcia pracy nie można z tego tytułu wyciągać żadnych sankcji karnych i dyscyplinarnych. Obowiązek wykonania pracy w godzinach nadliczbowych dotyczy tylko ratowania życia ludzkiego lub mienia zakładu,
- 23 — ustalono, że zapewni się pracownikom dozoru ośmiogodzinny dzień pracy, w którym winny zmieścić się wszystkie jego obowiązki. Wyjątek stanowią pracownicy od kierownika robót wzywz, bez utraty dodatku funkcyjnego,
- 24 — ustalono, że sprzedaż mięsa i jego przetworów będzie się odbywała tylko w sklepach ogólnej sieci handlowej. Równocześnie należy poprawić radykalnie zaopatrzenie i powiększyć asortyment wyrobów mięsnych i ich jakość,
- 25 — przyjęto zasadę, że wszyscy pracownicy zatrudnieni w resorcie górnictwa otrzymają deputat węglowy, niezależnie od miejsca ich zamieszkania, wysokość deputatu zostanie zróżnicowana w zależności od rodzaju wykonywanej pracy i opinii Związków Zawodowych,
- 26 — ustalono przeanalizować zatrudnienie administracji i ograniczyć je do koniecznych potrzeb,
- 27 — przyjęto postulat, aby do nowej ustawy o Związkach Zawodowych wnieść nowe uprawnienia stawiania wniosków o zmianach kadrowych w zakładach pracy,
- 28 — przyjęto konieczność racjonalnej gospodarki zasobami węgla traktując go jako rzeczywiste dobro ogólnonarodowe,
- 14

29 — ustalono, że należy przestrzegać zakazu zatrudnienia pracowników do pracy na rzecz kierownictwa zakładów.

Postanowienia końcowe

W wyniku pracy Komisji Rządowej i Międzyzakładowego Komitetu Strajkowego w KWK „Manifest Lipcowy” przygotowano i podpisano porozumienie.

Prezes Rady Ministrów powoła Komisję Mieszaną składającą się z przedstawicieli rządu, władz wojewódzkich i Międzyzakładowego Komitetu Strajkowego. Przewodniczącym Komisji będzie przedstawiciel rządu, a zastępcami: przedstawiciele władz wojewódzkich i Międzyzakładowego Komitetu Strajkowego. Zadaniem Komisji będzie czuwanie nad realizacją ustaleń porozumienia i informowania załóg o przebiegu pracy Komisji i realizacji porozumienia.

Wchodzących w skład Komisji reprezentantów strajkujących załóg wyłoni sam Międzyzakładowy Komitet Strajkowy. Władze rządowe i wojewódzkie reprezentowane będą przez 10 osób łącznie. Międzyzakładowy Komitet Strajkowy reprezentowany będzie również przez 10 osób.

Zakładowe Komitety Strajkowe z chwilą zakończenia strajku przyjmą nazwę Zakładowych Komisji Robotniczych i zachowają uprawnienia do korzystania z radiowęzła zakładowego na równych prawach z innymi organizacjami.

Międzyzakładowy Komitet Strajkowy z chwilą zakończenia strajku przekształca się w Międzyzakładową Komisję Robotniczą.

Prezydent miasta Jastrzębia udostępni dla Międzyzakładowej Komisji Robotniczej odpowiedni lokal na terenie miasta Jastrzębia. Koszty administracyjne związane z utrzymaniem lokalu Międzyzakładowej Komisji Robotniczej pokrywane będą z funduszków dotychczasowych Związków Zawodowych.

Zakładowe Komisje Robotnicze i Międzyzakładowa Komisja Robotnicza zostaną rozwiązane z chwilą przeprowadzenia demokratycznych wyborów nowych Związków Zawodowych działających na zasadach zawartych w protokole porozumienia podpisanego w Stoczni Gdańskiej dnia 31 08.1980 roku.

Do czasu rozwiązania Międzyzakładowej Komisji Robotniczej i Zakładowych Komisji Robotniczych zakłady pracy będą wypłacać działającym tam osobom wynagrodzenie wyliczone ze średniego zarobku z ostatnich trzech miesięcy. Ilość osób wchodzących w skład poszczególnych komisji ustali Komisja Mieszana.

W Komisji Mieszanej ustanawia się 4-osobowe prezydium: przewodniczący i zastępcy przewodniczącego i jeden delegat Międzyzakładowej Komisji Robotniczej. W przypadku powstania spornych kwestii, strony — przed podjęciem jakichkolwiek działań — mają obowiązek wzajemnych konsultacji w ramach prezydium Komisji lub całym składzie Komisji.

Postanawia się, że wszystkie wnioski i postulaty, które wpłynęły do Międzyzakładowego Komitetu Strajkowego w czasie jego działalności będą rozpatrzone przez wyżej wymienioną Komisję. O sposobie ich realizacji zainteresowane załogi będą poinformowane.

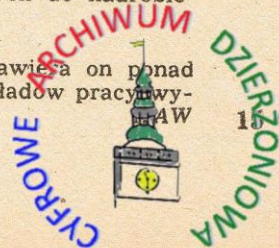
Załącznik nr 2 obejmuje imienny wykaz osób, którym udzielono pisemnego zapewnienia niekaralności za działalność strajkową *).

Załącznik nr 1 i 2 stanowią integralną część niniejszego protokołu.

Międzyzakładowy Komitet Strajkowy zarządza przerwanie strajku i podjęcie pracy z dniem 4. IX. 1980 roku na zmianie pierwszej.

Międzyzakładowy Komitet Strajkowy apeluje również do wszystkich załóg biorących udział w strajku o dołożenie wszelkich starań zmierzających do nadrobienia

*) Załącznika tego nie publikujemy z powodu jego objętości; zawiera on ponad 2 tysiące nazwisk członków komitetów strajkowych wszystkich zakładów pracy wymienionych w załączniku nr 1.

nia, w jak najkrótszym czasie, strat jakie gospodarka narodowa poniosła w wyniku strajku.

Uzgodniono, że treść końcowego porozumienia ogłoszona zostanie w całości w lokalnych środkach masowego przekazu (prasa, radio, telewizja) oraz przekazana w całości PAP celem zamieszczenia w serwisie informacyjnym.

**PREZYDIUM
MIĘDZYZAKŁADOWEGO
KOMITETU STRAJKOWEGO**

Przewodniczący:
Jarosław Sienkiewicz

Wiceprzewodniczący:
Stefan Pałka

Wiceprzewodniczący:
Tadeusz Jedynak

CZŁONKOWIE:

Jan Jariński
Piotr Musiał
Andrzej Winczewski
Marian Kosiński
Roman Kempański
Mieczysław Sawicki
Kazimierz Stolarski
Ryszard Kuś
Wacław Kołodyński
Władysław Kolduński
Grzegorz Stawski

KOMISJA RZĄDOWA

Przewodniczący:
Aleksander Kopec

Wiceprezes Rady Ministrów
Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej

CZŁONKOWIE:

Andrzej Żabiński
Z-ca Członka Biura Politycznego,
Sekretarz KC PZPR
Włodzimierz Lejczak
Minister Górnictwa
Wiesław Kiczan
Sekretarz KW PZPR
Mieczysław Głanowski
Podsekretarz Stanu
w Ministerstwie Górnictwa
Zdzisław Gorczyca
I Z-ca Wojewody Katowickiego
Jerzy Nawrocki
Rektor Politechniki Śląskiej

Załącznik nr 1

do Protokołu porozumienia zawartego przez Komisję Rządową i Międzyzakładowy Komitet Strajkowy w dniu 3. IX. 1980 r. w Kopalni Węgla Kamiennego „Manifest Lipcowy”

Lista strajkujących załóg zrzeszonych przy Międzyzakładowym Komitecie Strajkowym w Kopalni Węgla Kamiennego „Manifest Lipcowy”:

1. KWK „Manifest Lipcowy”
2. KWK „Borynia”
3. KWK „Jastrzębie”
4. KWK „ZMP”
5. KWK „Suszec”
6. KWK „Moszczenica”
7. KWK „XXX-lecia PRL”
8. KWK „Rymer”
9. KWK „Anna”
10. KWK „1 Maja”
11. KWK „Bolesław Śmiały”
12. KWK „Marcel”
13. KWK „Wujek”
14. KWK „Julian”
15. KWK „Rydułtowy”
16. KWK „Piast”
17. KWK „Kaczyce”
18. KWK „Śląsk”
19. KWK „Janina”
20. KWK „Staszic”
21. KWK „Polska”
22. KWK „Wieczorek”
23. KWK „Halena”
24. KWK „Zabrze” —

- Ruch Bielszowice
25. KWK „Katowice”
  26. PRG Rybnik
  27. PRG Jastrzębie
  28. Oddział PRG Bytom przy KWK „Pokój”
  29. Oddział PRG Mysłowice przy KWK „Janina”
  30. Oddział PBSz Bytom Rejon Rybnik
  31. ZPRE PW Elrow — Rybnik
  32. ZEG Tychy, Wydział produkcji Wodzisław-Pszów
  33. Baza Remontowo-Budowlana przy KWK „Manifest Lipcowy”
  34. Zespół Szkół Zawodowych przy KWK „Manifest Lipcowy”
  35. PST PW Jastrzębie
  36. ZTK i GK Rybnik
  37. ZGM Jastrzębie
  38. PCSBW Bzie Zameckie
  39. PTSBW Jastrzębie—Bzie
  40. WPK Jastrzębie
  41. WPRInż. Bzie Zameckie
  42. ZRInż. Żory
  43. MPGK Jastrzębie
  44. OPEC Jastrzębie
  45. FADOM Bzie Zameckie
  46. Baza Techniczna PEBEROW Żory
  47. UPT Wodzisław Śląski 1
  48. UPT Jastrzębie Zdrój 5
  49. Dom Mody „Elegancja”
  50. ZAMPOL Jastrzębie
  51. ZNP Jastrzębie (Szkoly Podstawowe 3, 4, 6, 9, 10, 12, 13, 15)
  52. PRHW Rybnik filia w Wodzisławiu
  53. Pollena-Salon Piękności nr 5 w Jastrzębiu
  54. KWK „Brzeszcze”
  55. KWK „Pokój”
  56. KWK „Nowy Wirek”

Statut Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego „SOLIDARNOŚĆ”

STATUT

Rozdział I NAZWA, TEREN DZIAŁANIA I SIEDZIBA

§ 1

Tworzy się organizację zawodową pod nazwą: Niezależny Samorządny Związek Zawodowy „Solidarność”, zwany dalej ZWIĄZKIEM. Związek, stosownie do zasad wyrażonych w Konstytucji Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, w ratyfikowanej przez Polską Rzeczypospolitą Ludową Konwencji nr 87 i nr 98 Międzynarodowej Organizacji Pracy oraz w części 1 pkt 1—7 porozumienia zawartego przez Międzyzakładowy Komitet Strajkowy z Komisją Rządową w Gdańsku (patrz: załącznik), rozwijać będzie działalność w zakresie obrony interesów pracowników, realizacji ich potrzeb materialnych, społecznych i kulturalnych.

§ 2

Terenem działania Związku jest obszar Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

§ 3

Siedzibą Komisji Krajowej Związku jest Gdańsk.

Rozdział II POSTANOWIENIA OGÓLNE

§ 4

Związek jest niezależny od organów administracji państwowej i organizacji politycznych.

§ 5

Związek zrzesza pracowników zatrudnionych na podstawie umowy o pracę (także spółdzielczej umowy o pracę, a w rolniczych spółdzielniach produkcyjnych zatrudnionych na podstawie członkostwa), wyboru, powołania, mianowania, jak również uczniów przyzakładowych szkół zawodowych świadczących pracę na rzecz zakładu pracy lub pobierających naukę zawodu, osoby wykonujące pracę nakładczą oraz osoby wykonujące pracę na podstawie umowy agencyjnej. Utrata zatrudnienia nie pociąga za sobą utraty członkostwa. Członkami Związku mogą być także emeryci i renciści.

§ 6

Celem Związku jest: ochrona praw, godności i interesów pracowników, a w szczególności:

- 1) ochrona interesów materialnych, socjalnych i kulturalnych członków oraz ich rodzin,
- 2) zabezpieczenie praw pracowniczych w zakresie wykonywanej pracy zawodowej, wynagrodzenia, warunków socjalno-bytowych oraz bezpieczeństwa i higieny pracy,
- 3) podejmowanie starań o zharmonizowanie prawidłowego działania zakładu pracy z interesami pracowników,
- 4) umacnianie rodziny oraz ochrona życia rodzinnego,
- 5) szerzenie demokratyzmu i umacnianie koleżeńskiej solidarności w stosunkach wzajemnych,
- 6) zapewnienie pracownikom warunków podnoszenia kwalifikacji zawodowych,
- 7) wpływ na kształtowanie polityki gospodarczej i społecznej,
- 8) kształtowanie aktywnej postawy działania dla dobra Ojczyzny.

§ 7

Związek realizuje swoje cele przez:

- 1) reprezentowanie swoich członków wobec pracodawców, władz i organów administracji państwowej oraz organizacji i instytucji społecznych,
- 2) zawieranie i wypowiedanie zbiorowych układów pracy,
- 3) udzielanie pomocy prawnej i podejmowanie interwencji w przypadkach konfliktów między pracownikiem a pracodawcą,
- 4) organizowanie i kierowanie akcjami protestacyjnymi załóg w przypadku istotnego naruszenia interesów pracowniczych; w szczególnie uzasadnionych przypadkach proklamowanie strajku,
- 5) inicjowanie samopomocy członków Związku,
- 6) podejmowanie starań o zapewnienie członkom i ich rodzinom wczasów pracowniczych, zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych, miejsc w żłobkach i przedszkolach dla ich dzieci oraz odpowiedni udział w świadczeniach z funduszu socjalnego i innych funduszy zakładu pracy,
- 7) przeciwdziałanie alkoholizmowi,
- 8) popieranie inicjatyw w zakresie usprawnienia gospodarki, rozwoju kultury, oświaty, nauki i postępu technicznego,
- 9) prowadzenie działalności oświatowo-kulturalnej, tworzenie warunków do odpoczynku po pracy,
- 10) współdziałanie z władzami i organami administracji państwowej w zakresie wynikającym z przepisów prawa,
- 11) sprawowanie kontroli nad warunkami bezpieczeństwa i higieny pracy; zapewnianie okresowej kontroli stanowisk pracy i zakazywanie swym członkom pracy na stanowiskach nie odpowiadających ustalonym warunkom,
- 12) współdziałanie ze służbą zdrowia w celu ochrony zdrowia pracowników i ich rodzin,
- 13) prowadzenie badań nad warunkami życia ogółu pracowników, w szczególności nad poziomem kosztów utrzymania,
- 14) rozwijanie działalności wydawniczej i prasowej,
- 15) publiczne opiniowanie projektów i przepisów dotyczących: życia ludzi pracy, reprezentacji pracowniczych, uczestnictwa pracowników w zarządzie, ustawodawstwa socjalnego oraz kluczowych decyzji: o podziale dochodu narodowego, kierunkach inwestycji, podziale funduszu spożycia społecznego, zaopatrzenia rynku, gospodarce mieszkaniowej, kształtowaniu cen i płac oraz innych sprawach istotnych dla ludzi pracy.

§ 8

1. Członkowie Związku zrzeszają się na zasadzie terytorialno-zawodowej, co oznacza, że:
  - 1) Związek zrzesza członków wszystkich zawodów,
  - 2) podstawową organizacją związkową jest organizacja zakładowa zrzeszająca pracowników wszystkich zawodów, zatrudnionych w danym zakładzie pracy,
  - 3) zakładowa organizacja związkowa w miarę potrzeby tworzy niższe ogniwa: pracownicy małych zakładów pracy mogą tworzyć międzyzakładowe organizacje związkowe, do których mogą należeć pracownicy zakładów, w których nie istnieje organizacja związkowa,
  - 4) w ramach Związku na wszystkich jego szczeblach mogą działać sekcje zawodowe lub branżowe. Sekcje zawodowe obejmują pracowników wykonujących jeden zawód lub kilka zawodów pokrewnych.
2. Związek może zawierać porozumienia o współdziałaniu ze związkami zawodowymi grupującymi pracowników jednego zawodu lub kilku pokrewnych zawodów, jeśli statuty i działalność tych związków odpowiadają podstawowym zasadom określonym w niniejszym statucie.

§ 9

Władze związkowe wszystkich szczebli pochodzą z wyboru. Wybory odbywają się na następujących zasadach:

- 1) nie ogranicza się liczby kandydatów,
- 2) głosuje się na poszczególnych kandydatów,
- 3) głosowanie jest tajne,
- 4) przewodniczącego, z wyjątkiem przewodniczącego Komisji Krajowej, wybiera bezpośrednio walne zebranie organizacji danego szczebla,
- 5) tę samą funkcję w związku można pełnić tylko przez dwie kolejne kadencje,
- 6) funkcji związkowych nie może pełnić osoba zajmująca kierownicze stanowisko w zakładzie pracy (dyrektorzy, zastępcy dyrektorów, kierownicy, zastępcy kierowników zakładów pracy oraz kierownicy wydziałów w wielkich zakładach pracy, a także osoby na stanowiskach kierowniczych bezpośrednio podlegające dykcji) albo pełniącą funkcję kierowniczą w instancjach organizacji politycznych,
- 7) odwołanie członka władz związkowych odbywa się na takich zasadach, jak wybór.

§ 10

Ogniwa Związku powstają z inicjatywy pracowników, którzy tworzą w tym celu zakładowe komitety założycielskie. Powołanie ogniwa zakładowego powinno być zgłoszone regionalnemu zarządowi Związku.

Rozdział III
CZŁONKOWIE, ICH PRAWA I OBOWIĄZKI

§ 11

Członek Związku ma prawo:

20

- 1) uczestniczyć w ogólnych zebraniach Związku,

- 2) wybierać i odwoływać członków wszystkich władz Związku oraz być wybranym do tych władz,
- 3) uczestniczyć w ustalaniu instrukcji dla wybranych delegatów,
- 4) korzystać z pomocy Związku w ochronie swych praw pracowniczych, w razie ich naruszenia przez zakład pracy lub administrację państwową; w przypadkach tych Związek zobowiązany jest do zastosowania dostępnych mu środków obrony ze strajkiem włącznie, Związek może interweniować i udzielać pomocy w razie naruszenia innych praw członka Związku,
- 5) otrzymywać zasiłki z tytułu urodzenia dziecka i zgonu członka rodziny; w przypadku zgonu członka Związku zasiłek otrzymuje rodzina,
- 6) otrzymywać od Związku pomoc finansową w okresie pozostawania bez pracy na skutek działalności związkowej oraz w szczególnie uzasadnionych przypadkach losowych. Zakres i formy pomocy określa walne zebranie właściwego szczebla Związku,
- 7) korzystać z pomocy socjalnej Związku oraz z urządzeń kulturalnych, sportowych i innych będących w dyspozycji Związku,
- 8) występować z wnioskami i postulatami do władz związkowych wszystkich szczebli,
- 9) być na bieżąco informowanym o wszelkich decyzjach i innych działaniach wszystkich instancji Związku,
- 10) brać udział w zebraniach, na których władze związkowe podejmują uchwały dotyczące jego osoby.

§ 12

Członek Związku jest zobowiązany:

- 1) przestrzegać postanowień statutu i uchwał władz Związku oraz regularnie płacić składki członkowskie,
- 2) brać udział w życiu związkowym,
- 3) solidarnie uczestniczyć w akcjach podejmowanych przez Związek,
- 4) współdziałać w kształtowaniu właściwych stosunków współzycia między członkami załogi pracowniczej.

§ 13

Członek Związku nie może należeć do innego związku zawodowego.

§ 14

Członkostwo Związku nabywa się z chwilą przyjęcia deklaracji członkowskiej uchwałą właściwej komisji zakładowej (międzyzakładowej lub wydziałowej). Od uchwały odmawiającej przyjęcia do Związku służy zainteresowanemu prawo odwołania do walnego zebrania organizacji zakładowej.

§ 15

1. Członkostwo Związku ustaje wraz z jego wypowiedzeniem.
2. Członka, który uporczywie nie wykonuje obowiązków członkowskich lub postępuje w sposób nie liczący z godnością członka Związku, właściwa komisja zakładowa (międzyzakładowa lub wydziałowa) może ukarać udzieleniem nagany, a w szczególnych przypadkach pozbawieniem członkostwa. Zainteresowanemu służy odwołanie do walnego zebrania organizacji zakładowej (międzyzakładowej lub wydziałowej).

§ 16

Komisje zakładowe, międzyzakładowe i wydziałowe prowadzą ewidencję członków i wydają legitymacje członkowskie.

Rozdział IV
WŁADZE ZWIĄZKU

§ 17

Władzami ogólnozwiązkowymi są:

- 1) Zjazd Delegatów,
- 2) Komisja Krajowa,
- 3) Komisja Rewizyjna.

§ 18

1. Do kompetencji Zjazdu należy:
  - 1) uchwalanie zmian statutu,
  - 2) uchwalanie ogólnego programu działania Związku,
  - 3) ustalanie górnej i dolnej granicy składek członkowskich,
  - 4) wybór członków Komisji Krajowej — zgodnie z postanowieniami § 19 ust. 3 — oraz wybór członków Komisji Rewizyjnej,
  - 5) rozpatrywanie sprawozdań Komisji Krajowej oraz Komisji Rewizyjnej.
2. Zjazd zbiera się raz na dwa lata. Zwołuje go Komisja Krajowa. Na wniosek co najmniej 1/3 zarządów regionalnych Komisja Krajowa obowiązana jest zwołać nadzwyczajny Zjazd w ciągu 3 miesięcy od daty złożenia wniosku.
3. W Zjeździe biorą udział delegaci organizacji regionalnych Związku wybrani na regionalnych walnych zebraniach. Sposób ich wyboru oraz liczbę delegatów z poszczególnych organizacji regionalnych ustala Komisja Krajowa proporcjonalnie do liczby członków w poszczególnych regionach.
4. Do ważności uchwał Zjazdu niezbędna jest obecność co najmniej połowy liczby delegatów.
5. Zjazd podejmuje uchwały zwykłą większością oddanych głosów. Przy uchwałach o zmianie statutu i o likwidacji Związku obowiązuje bezwzględna większość głosów uprawnionych do udziału w Zjeździe delegatów. Uchwały te stają się prawomocne z chwilą ich zatwierdzenia przez co najmniej połowę zarządów regionalnych grupujących nie mniej niż połowę członków Związku.
6. Uchwały zapadają w głosowaniu jawnym. Na żądanie co najmniej 1/10 obecnych delegatów przewodniczący Zjazdu zarządza tajne głosowanie.

§ 19

1. Do zakresu działania Komisji Krajowej należy:
  - 1) reprezentowanie całego Związku wobec władz i organów Administracji państwowej i gospodarczej a także innych organizacji i instytucji,
  - 2) koordynowanie działań organizacji regionalnych Związku,
  - 3) uchwalanie statutu

- 4) ustalanie zasad tworzenia sekcji branżowych i zawodowych,
  - 5) zawieranie układów zbiorowych,
  - 6) wybór przewodniczącego Komisji Krajowej i członków Prezydium.
2. Prezydium czuwa nad wykonaniem uchwał Komisji Krajowej, kieruje pracą biura i dokonuje czynności prawnych.
3. Komisja Krajowa składa się:
- 1) w połowie z przewodniczących zarządów regionalnych organizacji Związku (w razie nieobecności przewodniczącego w posiedzeniu Komisji Krajowej może uczestniczyć wydelegowany przez prezydium zarządu regionalnego jego członek),
  - 2) w połowie z członków wybranych przez Zjazd.
4. Kadencja Komisji Krajowej trwa 2 lata.

§ 20

Komisja Rewizyjna nadzoruje i kontroluje działalność finansową Komisji Krajowej.

§ 21

Władzami regionalnymi Związku są:

- 1) walne zebranie delegatów,
- 2) zarząd,
- 3) prezydium zarządu,
- 4) komisja rewizyjna.

§ 22

1. Do kompetencji walnego zebrania delegatów należy:
- 1) uchwalanie programu działalności organizacji regionalnej Związku,
  - 2) wybór przewodniczącego i członków zarządu oraz członków komisji rewizyjnej regionalnej organizacji Związku,
  - 3) wybór delegatów na Zjazd Związku,
  - 4) rozpatrywanie sprawozdań zarządu i komisji rewizyjnej oraz udzielanie zarządowi absolutorium,
  - 5) ustalanie wysokości składek członkowskich w granicach określonych przez Zjazd (§ 18 ust. 1 pkt 3).
2. Walne zebranie delegatów zbiera się raz na dwa lata. Nadzwyczajne walne zebranie zwołuje zarząd z własnej inicjatywy, bądź na wniosek komisji rewizyjnej albo komisji zakładowych (międzyzakładowych, wydziałowych) reprezentujących co najmniej 1/5 część członków organizacji regionalnej Związku. Jeżeli zarząd nie zwoła nadzwyczajnego walnego zebrania delegatów w ciągu miesiąca od dnia złożenia wniosku, zwołuje je komisja rewizyjna.
3. W walnym zebraniu delegatów biorą udział delegaci organizacji związkowych. Sposób ich wyboru oraz liczbę delegatów poszczególnych organizacji ustala zarząd proporcjonalnie do liczby członków.
4. Do ważności uchwał walnego zebrania delegatów niezbędna jest obecność co najmniej połowy delegatów.

5. Walne zebranie delegatów podejmuje uchwały zwykłą większością głosów obecnych delegatów.
6. Do podejmowania uchwał stosuje się postanowienia § 18 ust. 6.

§ 23

1. Do zakresu działania zarządu należy:
  - 1) wybór członków prezydium zarządu z wyjątkiem przewodniczącego,
  - 2) reprezentowanie organizacji regionalnej Związku wobec władz i organów administracji państwowej i gospodarczej a także innych organizacji i instytucji,
  - 3) ustalanie wytycznych bieżącej działalności organizacji regionalnej Związku,
  - 4) okresowa ocena pracy prezydium zarządu,
  - 5) uchwalanie budżetu organizacji regionalnej,
  - 6) podejmowanie na wniosek prezydium decyzji w sprawie strajku.
2. Liczbę członków zarządu i jego prezydium ustala walne zebranie delegatów.
3. Kadencja zarządu trwa 2 lata.

§ 24

Do kompetencji prezydium zarządu należy:

- 1) kierowanie bieżącą działalnością regionalnej organizacji Związku zgodnie z uchwałami walnego zebrania delegatów i wytycznymi zarządu,
- 2) dokonywanie czynności prawnych,
- 3) podejmowanie na wniosek organizacji zakładowych decyzji w sprawie strajku (§ 33 ust. 2) oraz występowanie z wnioskiem do zarządu o podjęcie strajku w innych przypadkach.

§ 25

1. Komisja Rewizyjna nadzoruje i kontroluje działalność finansową zarządu i jego prezydium.
2. Liczbę członków komisji ustala walne zgromadzenie delegatów.
3. Kadencja komisji rewizyjnej trwa 2 lata.

§ 26

1. Władzami organizacji zakładowej są:
  - 1) zakładowe zebranie członków, a w przypadku gdy liczba członków w zakładzie przekroczy 500 — zakładowe zebranie delegatów,
  - 2) komisja zakładowa i jej prezydium,
  - 3) zakładowa komisja rewizyjna.
2. Do kompetencji i funkcjonowania władz zakładowych stosuje się odpowiednie postanowienia statutu dotyczące władz organizacji regionalnych Związku z tym, że:
  - 1) zakładowe zebranie członków (delegatów) powołuje organizację wydziałową oraz ustala wewnętrzną strukturę organizacji zakładowej,
  - 2) do kompetencji komisji należy również:

- a) współdziałal w wydawaniu regulaminu zakładu,
  - b) podejmowanie uchwał co do przeznaczenia funduszu socjalnego i mieszkaniowego w zakresie, w jakim należy to w myśl obowiązujących przepisów do związków zawodowych,
  - c) podejmowanie uchwał w przedmiocie zatrudnienia, awansowania, premiowania i nagradzania pracowników oraz rozwiązywania umów o pracę w zakresie, w jakim przewidują to przepisy prawa pracy; w większych zakładach pracy funkcje te wykonuje komisja wydziałowa i prezydium komisji zakładowej,
  - d) kontrola działalności swych członków działających w reprezentacji ogółu pracowników zakładu pracy i udzielanie im wiążących wytycznych.
3. Liczbę członków władz, o których mowa w ust. 1 pkt. 2 i 3 ustala zakładowe zebranie członków (delegatów).

§ 27

Do władz organizacji międzyzakładowych, ich kompetencji i funkcjonowania stosuje się odpowiednie postanowienia odnoszące się do organizacji zakładowych.

§ 28

1. Kołem i jego pracami kieruje przewodniczący lub jego zastępca, wybrani przez ogólne zebranie członków koła.
2. Przewodniczący koła pełni funkcje opiniodawcze w sprawach koła i jego członków.
3. W mniejszych zakładach pracy (filiach, punktach) przewodniczącym kół komisja zakładowa, wydziałowa lub międzyzakładowa może zlecić załatwienie spraw określonych w § 26 ust. 2 pkt 2 lit. c .

Rozdział V SEKCJE ZAWODOWE I BRANŻOWE

§ 29

Sekcje zawodowe i branżowe na szczeblu regionalnym powoływane są przez zarządy regionalne Związku z inicjatywy zakładowych organizacji związkowych. W wyniku porozumienia między odpowiednimi sekcjami szczebla regionalnego Komisja Krajowa powołuje sekcje zawodowe i branżowe na szczeblu krajowym.

§ 30

Strukturę oraz zasady powoływania, funkcjonowania oraz wybory władz sekcji zawodowych i branżowych określają statuty wewnętrzne uchwalane przez Komisję Krajową.

§ 31

Władze sekcji zawodowych i branżowych przygotowują lub opiniują projekty zbiorowych układów pracy. Komisja Krajowa może upoważnić władze sekcji do zawierania w jej imieniu zbiorowych układów pracy.

Rozdział VI
STRAJK

§ 32

Po wyczerpaniu innych form działania Związek może podjąć akcję strajkową.

§ 33

1. Strajk może być strajkiem ostrzegawczym lub strajkiem właściwym,
  - 1) w przypadku gdy okoliczności na to zezwalają, strajk właściwy należy poprzedzić strajkiem ostrzegawczym,
  - 2) strajk ostrzegawczy nie powinien trwać dłużej niż połowa dnia pracy,
  - 3) strajk właściwy trwa do chwili, gdy odpowiednie władze związkowe ogłoszą jego zakończenie. Zakończenie strajku może być przedmiotem porozumienia z pracodawcą lub władzami państwowymi.
2. Jeżeli przyczyną strajku jest konflikt w jednym zakładzie pracy, strajk może być ogłoszony tylko na wniosek uchwalony przez bezwzględną większość członków organizacji zakładowej Związku.
3. W przypadku, gdy przyczyną strajku są okoliczności inne niż wymienione w ust. 2, decyzję o jego podjęciu podejmuje zarząd organizacji regionalnej, określając jednocześnie zasięg strajku.
4. Zastosowanie represji w stosunku do władz Związku i uniemożliwienie im tą drogą podjęcia stosownej decyzji upoważnia załogi zakładów do podjęcia natychmiastowej akcji strajkowej.
5. W przypadku, gdy ogłoszenie strajku w jednym zakładzie nie przynosi rezultatu, władze związkowe mogą ogłosić strajk solidarnościowy.

§ 34

Powyższe postanowienia nie mają zastosowania do pracowników zakładów, które z uwagi na pełnione funkcje nie mogą strajkować. Dla poparcia ich żądań może być ogłoszony strajk solidarnościowy.

Rozdział VII
OŚRODEK PRAC SPOŁECZNO-ZAWODOWYCH I WYDAWNICTWA

§ 35

1. W ramach Związku działa Ośrodek Prac Społeczno-Zawodowych, prowadzący badania nad warunkami życia i pracy, jak również kosztami utrzymania ogółu pracowników oraz przygotowujący ekspertyzy w zakresie polityki społeczno-gospodarczej dla potrzeb Związku.
2. Strukturę Ośrodka, jego funkcjonowanie i fundusze określa Prezydium Komisji Krajowej Związku.
3. Organizacje regionalne Związku mogą powoływać podobne ośrodki zajmujące się problematyką regionu, zawodów i branż.

§ 36

Związek posiada własną prasę i wydawnictwa. Organizację i finansowanie działalności wydawniczej określają odpowiednie władze Związku.

Rozdział VIII
FUNDUSZE I MAJĄTEK ZWIĄZKU

§ 37

Fundusze związku tworzone są z:

- 1) składek członkowskich,
- 2) darowizn, zapisów i dotacji,
- 3) dochodów z majątku Związku,
- 4) imprez kulturalnych, sportowych itp.

§ 38

Fundusze przeznaczone są na finansowanie działalności organizacyjnej, socjalnej i kulturalno-oświatowej Związku oraz inną jego działalność statutową.

§ 39

1. Podstawą działalności finansowej władz Związku są budżety obejmujące wszystkie środki będące w dyspozycji tych władz.
2. Budżety uchwała się na okres roczny.
3. Gospodarka finansowa Związku jest jawna.

§ 40

1. Zasady podziału kwot uzyskanych ze składek członkowskich między organizacje zakładowe (międzyzakładowe) a regionalne uchwalają Walne Zebrania Delegatów szczebla regionalnego.
2. Walne Zebranie ustala równocześnie zasady finansowania świadczeń socjalnych (zasiłki, zapomogi).
3. W pokrywaniu kosztów działania władz ogólno-związkowych uczestniczą organizacje regionalne na zasadach określonych przez Zjazd.

Rozdział IX
POSTANOWIENIA PRZEJŚCIOWE I KOŃCOWE

§ 41

1. Do czasu przeprowadzenia wyborów władz Związku na podstawie niniejszego statutu:
  - 1) dotychczasowa Komisja Porozumiewawcza działa jako Komisja Statutowa,
  - 2) dotychczasowe Prezydium Międzyzakładowych Komitetów Założycielskich (Robotniczych) lub odpowiednie, działają jako zarządy organizacji regionalnych,
  - 3) dotychczasowe zakładowe Komitety Założycielskie działają jako Komisje Zakładowe.

2. Do czasu przeprowadzenia wyborów, Międzyzakładowe Komitety Założycielskie podejmują uchwały w sprawach uregulowanych w § 40 ust. 1 i 2.
3. Wybory do władz zakładowych winny zostać przeprowadzone nie później niż w ciągu 2 miesięcy od wejścia w życie niniejszego statutu, wybory do władz regionalnych Związku — nie później niż w ciągu 5 miesięcy, wybory do władz ogólnozwiązkowych — nie później niż w ciągu 10 miesięcy.

§ 42

Do czasu określenia wysokości składek członkowskich przez Walne Zebranie delegatów, pobiera się składki w wysokości 1% uposażenia.

§ 43

W sprawach nie objętych postanowieniami statutu lub spornych, decyzje podejmuje Komisja Krajowa.

ZAŁĄCZNIK

- I. Postanowienia Konwencji nr 87 Międzynarodowej Organizacji Pracy, uchwalonej 17 czerwca 1948 roku, ratyfikowanej przez Sejm PRL dnia 14 grudnia 1956 roku brzmią:
  - art. 1. Każdy członek Międzynarodowej Organizacji Pracy, dla którego jest w mocy niniejsza Konwencja, zobowiązuje się stosować następujące postanowienia.
  - art. 2. Pracownicy i pracodawcy bez jakiegokolwiek rozróżnienia, mają prawo bez uzyskania uprzedniego zezwolenia utworzyć organizację według swego uznania, jak też przystępować do tych organizacji z jednym zastrzeżeniem stosowania się do ich statutów.
  - art. 3.
    1. Organizacje pracowników i pracodawców mają prawo opracowywania swoich statutów i regulaminów wewnętrznych, swobodnego wybierania swych przedstawicieli, powoływania swego zarządu, działalności oraz układania swego programu działania.
    2. Władze publiczne winny powstrzymać się od wszelkiej ingerencji, która by ograniczała to prawo lub przeszkadzała w jego wykonywaniu zgodnie z prawem.
  - art. 4. Organizacje pracowników i pracodawców nie mogą być rozwiązywane lub zawieszane w drodze administracyjnej.
  - art. 5. Organizacje pracowników i pracodawców mają prawo do tworzenia federacji i konfederacji, jak też do przystępowania do nich, a każda organizacja, federacja i konfederacja ma prawo przystępowania do międzynarodowych organizacji pracowników i pracodawców.
  - art. 6. Postanowienia art. 2, 3 i 4 stosują się do federacji i konfederacji i organizacji pracowników i pracodawców.
  - art. 7. Uzyskanie osobowości prawnej przez organizacje pracowników i pracodawców oraz ich federacje i konfederacje nie może być uzależnione od warunków takich, które by ograniczały stosowanie postanowień art 2, 3 i 4.
  - art. 8.
    1. W wykonywaniu uprawnień, które przyznaje im niniejsza Konwencja, pracownicy, pracodawcy i odnośne organizacje powinni, podobnie jak inne osoby lub zorganizowane zbiorowości, przestrzegać obowiązujących w kraju przepisów prawnych.
    2. Ustawodawstwo krajowe nie powinno naruszać gwarancji przewidzianych w niniejszej konwencji ani być tak stosowane, aby naruszało te gwarancje.

II. Postanowienia Konwencji nr 98 Międzynarodowej Organizacji Pracy uchwalonej 8 czerwca 1949 roku, ratyfikowanej przez Sejm PRL dnia 14 grudnia 1956 roku brzmią:

art. 1. Pracownicy powinni korzystać z należytej ochrony przed wszelkimi aktami dyskryminacji dążącymi do naruszenia wolności związkowej w dziedzinie pracy.

Taka ochrona powinna odnosić się w szczególności do czynów mających na celu:

- a) uzależnienie zatrudnienia pracownika od warunku, że nie przystąpi on do związku zawodowego lub przestanie należeć do związku zawodowego;
- b) wydalenie pracownika lub skrzywdzenie go we wszelki inny sposób z powodu jego przynależności do związku zawodowego lub udział w działalności związkowej poza godzinami pracy lub za zgodą pracodawcy podczas godzin pracy.

art. 2. Organizacje pracowników i pracodawców powinny korzystać z odpowiedniej ochrony przed wszelkimi aktami ingerencji jednych w sprawy drugich bądź bezpośrednio, bądź przez przedstawicieli lub członków, jeżeli chodzi o tworzenie tych organizacji, ich działalności i zarządzania nimi.

Będą w szczególności uznane za akty ingerencji w rozumieniu niniejszego artykułu środki zmierzające do spowodowania utworzenia organizacji pracowników, które byłyby opanowane przez pracodawcę lub przez organizację pracodawców, albo do wspierania organizacji pracowników finansowo lub w inny sposób, w celu podporządkowania tych organizacji kontroli pracodawcy lub organizacji pracodawców.

art. 3. W razie potrzeby należy utworzyć instytucje odpowiadające warunkom krajowym dla zapewnienia poszanowania prawa organizowania się określonego w poprzednich artykułach.

art. 4. W razie potrzeby, należy zastosować środki odpowiadające warunkom krajowym, w celu zachęcenia i popierania jak najszerzego rozwoju i wykorzystywania procedury dobrowolnych rokowań dla zawierania układów zbiorowych pomiędzy pracodawcami z jednej strony a organizacjami pracowników z drugiej strony, w celu uregulowania w ten sposób warunków pracy.

III. Część I pkt 1—7 porozumienia zawartego przez Międzypartydotowy Komitet Strajkowy z Komisją Rządową w dniu 31 sierpnia 1980 roku w Gdańsku brzmi:

1. Działalność Związków Zawodowych w PRL nie spełniła nadziei i oczekiwań pracowników.

Uznaje się za celowe powołanie nowych, samorządnych związków zawodowych, które byłyby autentycznym reprezentantem klasy pracującej. Nie kwestionuje się prawa nikogo do pozostania w dotychczasowych związkach, a w przyszłości widzieć można możliwość nawiązania współpracy między związkami.

2. Tworząc nowe, niezależne, samorządne związki zawodowe, MKS stwierdza, że będą one przestrzegać zasad określonych w Konstytucji PRL. Nowe związki zawodowe będą bronić społecznych i materialnych interesów pracowników i nie zamierzają pełnić roli partii politycznej. Stoją one na gruncie zasady społecznej własności środków produkcji, stanowiącej podstawę istniejącego w Polsce ustroju socjalistycznego. Uznając, iż PZPR sprawuje kierowniczą rolę w państwie, ani nie podważając ustalonego systemu sojuszków międzynarodowych, dążą one do zapewnienia ludziom pracy odpowiednich środków kontroli, wyrażania opinii i obrony swych interesów.

Komisja Rządowa stwierdza, że rząd zagwarantuje i zapewni pełne poszanowanie niezależności i samorządności nowych związków zawodowych, zarówno, co do ich struktury organizacyjnej, jak i funkcjonowania na wszystkich szczeblach ich działania. Rząd zapewni nowym związkom zawodowym pełną możliwość wypełniania podstawowych funkcji w zakresie obrony interesów pracowniczych, realizacji potrzeb materialnych, społecznych i kulturalnych pracowników. Jednocześnie gwarantuje, że nowe związki zawodowe nie będą przedmiotem żadnej dyskryminacji.

3. Stworzenie i działalność niezależnych, samorządnych związków zawodowych odpowiada ratyfikowanym przez Polskę konwencjom Międzynarodowej Organizacji Pracy nr 87 o wolności związkowej i ochronie praw związkowych oraz nr 98 o prawie organizowania się i rokowań zbiorowych. Wielość reprezentacji związkowych i pracowniczych wymagać będzie odpowiednich zmian ustawodawczych. W związku z tym rząd zobowiązuje się do inicjatywy

wodawczych, dotyczących w szczególności ustawy o związkach zawodowych, ustawy o samorządzie robotniczym, kodeksu pracy.

4. Powstałe Komitety Strajkowe mają możliwość przekształcenia się w zakładowe organy reprezentacji pracowniczych, takie jak Komitety Robotnicze, Komitety Pracownicze, Rady Robotnicze bądź w Komitety Założycielskie nowych, samorządnych związków zawodowych.

Międzyzakładowy Komitet Strajkowy jako Komitet Założycielski tych związków ma swobodę wyboru formy jednego związku lub zrzeszenia w skali Wybrzeża.

Komitety Założycielskie funkcjonować będą do statutowego wyboru nowych władz.

Rząd zobowiązuje się do stworzenia warunków dokonania rejestracji nowych związków zawodowych poza rejestrem CRZZ.

5. Nowe związki zawodowe winny mieć realną możliwość publicznego opiniowania kluczowych decyzji determinujących warunki życia ludzi pracy: zasad podziału dochodu narodowego na konsumpcję i akumulację, podziału funduszu konsumpcji społecznej na różne cele (zdrowie, oświatę, kulturę), podstawowych zasad wynagradzania i kierunków polityki płac, a w szczególności zasad automatycznej korektury płac w warunkach inflacji, wieloletnich planów gospodarczych, kierunków inwestycji oraz zmiany cen. Rząd zobowiązuje się zapewnić warunki do pełnienia tych funkcji.
6. Międzyzakładowy Komitet powołuje ośrodek prac społeczno-zawodowych, którego zadaniem ma być obiektywna analiza sytuacji pracowniczej, warunków bytowych ludzi pracy i sposobu reprezentowania interesów pracowniczych. Ośrodek ten będzie dokonywał również ekspertyz w zakresie indeksu płac i cen oraz proponował formy rekompensaty. Ośrodek ten będzie również publikował wyniki swych badań. Ponadto nowe związki będą posiadały swoje wydawnictwa.
7. Ponadto rząd zapewni przestrzeganie w Polsce przepisów artykułu 1 pkt. 1 ustawy o związkach zawodowych z 1949 roku, który mówi że gwarantuje się robotnikom i pracownikom prawo do dobrowolnego zrzeszania się w związki zawodowe. Nowe powstające związki zawodowe nie wejdą w skład zrzeszenia reprezentowanego przez CRZZ. Przyjmuje się, że nowa ustawa utrzyma tę zasadę. Jednocześnie zapewni się udział przedstawicieli MKS lub komitetów założycielskich samorządnych związków zawodowych oraz innych reprezentacji pracowniczych w opracowaniu tejże ustawy.

SPIS TREŚCI

Protokół porozumienia zawartego przez Komisję Rządową i Międzyzakładowy Komitet Strajkowy w dniu 31 sierpnia 1980 roku w Stoczni Gdańskiej	2
Protokół ustaleń w sprawie wniosków i postulatów Międzyzakładowego Komitetu Strajkowego z Komisją Rządową w Szczecinie	10
Protokół porozumienia zawartego przez Komisję Rządową i Międzyzakładowy Komitet Strajkowy w dniu 3 września 1980 roku w Kopalni Węgla Kamiennego „Manifest Lipcowy”	13
Statut Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego „SOLIDARNOŚĆ”	18

